

Adam Miernik¹

POLITYKA PRZEMYSŁOWA I PRZEMYSŁ W POLSCE W OKRESIE POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ I III RP

Streszczenie

W artykule omówiono czym jest polityka przemysłowa, przedstawiono rodzaje i możliwości jej działania w teorii oraz w praktyce na przykładzie polityki przemysłowej prowadzonej w Polsce od 1945 roku, do najnowszych planów przemysłowych takich jak „Polityka przemysłowa 2015-2020+” czy tak zwanego „Planu Morawieckiego”. Scharakteryzowano okresy Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, transformacja ustrojowo-gospodarcza, wstąpienie Polski do Unii Europejskiej oraz najnowsze plany polityki przemysłowej. Określono mocne i słabe strony przemysłu oraz wpływ polityki gospodarczej na urbanizację Polski w latach PRL. W wyniku przeprowadzonych analiz zostały wyciągnięte wnioski na temat sytuacji przemysłu w Polsce, z których wynika, że miał wielki wpływ na rozwój i urbanizację naszego kraju oraz przyczynił się do znacznych zmian demograficznych w wyniku czego znacznie zmniejszyła się ilość osób zamieszkujących na wsi na rzecz miasta. Lata 90. XX w. przyniosły nieodwracalne skutki, które są odczuwalne w gospodarce do dzisiaj. Wejście Polski do Unii Europejskiej otworzyło nasz rynek na inne kraje i podniosło znacząco eksport, wspierając polskie firmy. Na koniec artykułu została przedstawiona obecna sytuacja polityki przemysłowej w Polsce, scharakteryzowane zostały wprowadzane w 2015 i 2016 roku plany restrukturyzacji przemysłu i poprawy jego jakości.

Słowa kluczowe: przemysł, plan, industrializacja, deindustrializacja, reindustrializacja, polityka przemysłowa.

¹ Student studiów doktoranckich, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych, Uniwersytet Technologiczno-Humanistyczny im. Kazimierza Pułaskiego w Radomiu.

Wstęp

Gospodarka Polski jest silnie powiązana z sektorem przemysłowym, dowodem na to może być porównanie do innych krajów Unii Europejskiej. W 2013 r. udział przemysłu w polskim PKB wynosił 22,9% i był o pięć punktów procentowych wyższy od średniej unijnej². W 2015 roku w Polsce zatrudnionych w przemyśle było 5 572 700 osób, osiągających średnią pensję w wysokości 3942,78 zł³. Tak ogromna liczba pracowników zatrudniona w tym sektorze gospodarki, daje drugie miejsce wśród sektorów tworzących PKB, ustępując jedynie sektorowi usług.

1. Polityka przemysłowa

Polityka przemysłowa definiowana jest jako część polityki gospodarczej zajmująca się przemysłem. Inna definicja mówi, że polityka przemysłowa jest to stymulowanie zmian w pożądanym kierunku, przede wszystkim w skali międzynarodowej oraz w różnych zakresach przemysłowej struktury wytwarzania⁴. Jest to rodzaj polityki obejmujący wszystkie działania państwa mające na celu:

- rozwój innowacyjności zakładów przemysłowych,
- tworzenie miejsc pracy w przemyśle,
- rozwój zakładów przemysłowych,
- poprawę wykorzystania zasobów,
- optymalizację produkcji,
- zwiększenie konkurencyjności przemysłu na arenie międzynarodowej,
- poprawę wykorzystania zasobów i zmniejszenie energochłonności,
- rozwijanie strategicznych dla danego kraju gałęzi przemysłu.

Polityka przemysłowa może być także rozumiana także jako naruszanie przez państwo wolności rynkowej, poprzez działalność interwencyjną wobec przemysłu⁵. W tym rozumieniu polityka przemysłowa jest obciążeniem dla budżetu, ponieważ dopłaty, subwencje czy jakiegokolwiek inne narzędzia stosowane w celu rozwoju czy ochrony przemysłu krajowego są opłacane z budżetu państwowego i obciążają jego rachunek. Dlatego też wsparcie dla niego powinno opierać się nie na rozdawnictwie finansowym mającym charakter krótkoterminowy, a czasami wręcz ratujący, ale na inwestycjach, które w kolejnych latach przyniosą konkretne korzyści, pomogą przedsiębiorstwu zwiększyć zyski czy dadzą dodatkowe wpływy do budżetu państwowego z podatków czy z bezpośredniej wpłaty zysków. Przede

² A. Kosztowniak, *Polityka przemysłowa*, [w:] A. Kosztowniak, M. Sobol, *Współczesna polityka gospodarcza*, CeDeWu, Warszawa 2016, s. 163.

³ Średnia wartość pensji brutto, *Bank Danych Lokalnych*, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL>, dostęp 20.09.2016.

⁴ A. Kosztowniak, *Polityka przemysłowa*, [w:] A. Kosztowniak, M. Sobol, *Współczesna polityka gospodarcza*, CeDeWu, Warszawa 2016, s. 163.

⁵ M. Smaga, *Polityka przemysłowa*, [w:] T. Włudyka (red.), *Polityka gospodarcza*, Oficyna Wolter Kluwer business, Warszawa 2007, s. 190.

wszystkim działanie takie ograniczy ewentualną (późniejszą) pomoc dla tego przedsiębiorstwa. Takimi inwestycjami mogą być fundusze na rozwój badań, zmniejszenie obciążenia dla środowiska, czy wprowadzanie nowych technologii do produkcji.

Realizacja polityki przemysłowej nastawiona jest na osiągnięcie korzyści materialnych (zoptymalizowane produkcji, zwiększenie zarobków) lub jakościowych (poprawa jakości produktów).

Polityka przemysłowa dzieli się na dwa rodzaje:

- polityka przemysłowa sektorowa - zajmuje się ona konkretnymi gałęziami przemysłu. Wspiera wybiórczo przedsiębiorstwa, zależnie od aktualnie prowadzonej polityki. Działa według preferencji rozwojowych - kryteriów wyboru takich sektorów jest wiele może to być np.: przemysł niezbędny dla kraju (np. obronny), przemysł wysokich technologii, przemysł, który przynosi duże dochody i ma potencjał rozwojowy, stworzenia nowych miejsc pracy lub ochrony obecnych. Polityka przemysłowa może być także wywołana działalnością ponad narodowych korporacji, przez które rodzime przedsiębiorstwa wykluczane są z rynku. Pomoc udzielana w zakresie polityki przemysłowej sektorowej może być świadczona poprzez wpływ na przedsiębiorstwa i oddziaływanie na nie na wiele różnych sposobów - w celu osiągnięcia przez nie większego zysku, większej penetracji rynku, czy zwiększenia liczby zatrudnionych. Wsparcie takie może być prowadzone na wiele różnych sposobów takich jak subwencje eksportowe, ulgi podatkowe, pomoc finansowa, zamówienia publiczne, pośrednictwo w kooperacji czy transfer technologii⁶. Można przyjąć, że konkretna gałąź przemysłu jest bardzo ważna dla danego państwa, mimo, że rynku międzynarodowym istnieją inne zakłady przemysłowe, które dane dobro produkują taniej państwo może podejmować zatem działania mające na celu wyspecjalizowanie takiej gałęzi, przykładem tego w Polsce, może być rodzime górnictwo, które na rynku jest całkowicie niekonkurencyjne, jednak jest wspierane przez kolejne rządy, w celu zwiększenia jego efektywności i konkurencyjności poprzez skupy interwencyjne węgla czy dopłaty,

- polityka przemysłowa horyzontalna - nie wpływa ona na konkretną gałąź przemysłu, a wspiera przemysł jako całość. Celów polityki horyzontalnej jest wiele mogą one dotyczyć ogólnej promocji krajowych przedsiębiorstw przemysłowych na arenie międzynarodowej, promocję nowych krajowych technologii, które są w stanie zastąpić znane dotychczas. Narzędzia takiej polityki mają działać na rzecz całej struktury działającego w kraju przemysłu. Mogą być to działania niefinansowego wspierania przedsiębiorstw przemysłowych, inwestycje państwowe w infrastrukturę techniczną o uniwersalnym zastosowaniu dla krajowego przemysłu⁷.

⁶ W. Czerwińska, *Polityka Przemysłowa, Raport nr 107, Biuro Studiów i Ekspertyz*, Warszawa 1998.

⁷ A. Lipowski, *Polityka przemysłowa Gospodarka Narodowa*, 1991 nr 5, s. 6.

2. Przemysł i polityka przemysłowa w PRL

2.1. Lata 1949-1969

Po drugiej wojnie światowej rządzący krajem spotkali się z ogromnymi problemem jakim były ogromne zniszczenia wojenne, które wyniosły 38% strat w stosunku do okresu przed wojną⁸. Wiązało się to z przymusem znalezienia i wydania ogromnych funduszy na odbudowę zniszczeń, przy założeniu braku pomocy z zewnątrz. Polska nie brała udziału w planie Marshalla, nie mogła także skorzystać z pomocy ZSRR, który sam borykał się ze swoimi problemami. Kolejnymi problemami, z którymi należało się zmierzyć było zapóźnienie technologiczne kraju, bum demograficzny, który mógł przynieść ogromne bezrobocie wśród ludności oraz znaczne przeludnienie wsi, które spowodowane było między innymi tym, że brakowało mieszkań, a w jednym domu mieszkało wiele pokoleń jednej rodziny.

W 1945 roku odbyła się konferencja jałtańska, w wyniku której do Polski zostały przyłączone nowe tereny, między innymi: bogaty w surowce Górny Śląsk czy szeroki pas Pomorza, które znacznie zwiększyły potencjał przemysłowy kraju. W tym czasie w Polsce zapanował ustrój gospodarki planowej, której rozwiązania wzorowane były na Związku Radzieckim. W tym modelu nic nie odbywało się bez wiedzy i woli państwa, dlatego też i system ekonomiczny był ściśle powiązany nie z wolnym rynkiem kreowanym przez konsumentów, a przez rządzących Państwem.

Gospodarka oparta była na społecznej własności środków produkcji, co umożliwiało centralne planowanie, a rząd wprowadził monopol państwowy, wszędzie tam gdzie to było możliwe, od sklepów monopolowych i spożywczych, aż do handlu zagranicznego, a także w każdej dziedzinie przemysłu. Ten rodzaj gospodarki miał jednak pewną cechę nie znaną żadnej innej - charakteryzował się bardzo dużą skłonnością do inwestowania, która niejednokrotnie przekraczała możliwości, co prowadziło do naruszania równowagi makroekonomicznej⁹. Głównym narzędziem posiadanym przez państwo do kierowania gospodarką był system planów gospodarczych. Działalność prywatna została ograniczona głównie z powodów ideologicznych, a najwięcej prywatnych placówek zostało zamkniętych podczas tzw. „bitwy o handel”, podczas której powstały między innymi Powszechne Domy Towarowe¹⁰, które miały ograniczyć ilość placówek nie należących do państwa. Powstawały kolejne ośrodki przemysłowe takie jak Huta im. W. Lenina w Krako-

⁸ A. Karpiński, *PRL a uprzemysłowienie i urbanizacja Polski*, [w:] W. Żótkowski (red.), *Zrozumieć PRL*, Muza S.A, Warszawa 2012, s. 35.

⁹ A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żótkowski, *Jak powstawały i upadały zakłady przemysłowe w Polsce*, Muza S.A, Warszawa 2013, s. 24.

¹⁰ Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 29 listopada 1947 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Prezesem Centralnego Urzędu Planowania o utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą „Powszechne Domy Towarowe” (M.P. z 1948 r. Nr 7, poz. 35).

wie, Huty w Katowicach, Częstochowie i w Gliwicach, kopalnie węgla w Katowicach i Bytomiu.

Działem gospodarki stanowiącym dla władz władzy ludowej był przemysł pod każdą postacią. Wynikało to między innymi z ideologii marksistowskiej propagującej tzw. klasę robotniczą, co z resztą znalazło swoje odzwierciedlenie w konstytucji PRL która wyraźnie wskazywała wiodący prym klasy robotniczej¹¹. Powołano między innymi ministerstwo przemysłu które było odpowiedzialne za odbudowę powojenną, a następnie rozbudowę tego sektora. Mimo całkowitego znacjonalizowania zakładów przemysłowych uznawano, że będzie można kontynuować rozwój sektora prywatnego jak i państwowego. Ostatecznie jednak wprowadzono model skopiowany z ZSRR, który likwidował wolność gospodarczą i zastępował go planowaniem centralnym.

W pierwszych latach PRL, polityka przemysłowa opierała się na budowie przedsiębiorstw które miały zaspokoić podstawowe dla kraju działania. Był to przemysł związany z odbudową powojenną (w związku z tym wydobyć niezbędnych do odbudowy surowców). Działający w tamtym czasie rząd chciał poprawić jakość życia mieszkańców Polski oraz w jak najszybszym czasie odbudować rodzimy przemysł, który mógłby stać się konkurencyjny, a produkty mogłyby być eksportowane do innych krajów. W latach 1950-1960 czyli w okresie, który nastąpił bezpośrednio po wojnie wybudowano 540 nowych zakładów przemysłowych, co stanowiło 32% ogólnej liczby zbudowanych w PRL zakładów przemysłowych¹². Tak ogromnej rozbudowy Polska nie pamiętała od początków swojego istnienia, dlatego pierwsze lata PRL mogą być nazwane pierwszą fazą uprzemysłowienia Polski¹³. Silna, a czasami wręcz ekspresowa rozbudowa gospodarki była silnie skorelowana z pierwszym wprowadzonym w PRL planem rozwoju gospodarki, w tym wypadku był to plan sześcioletni, który zakładał budowę ponad 350 zakładów przemysłowych. Dla rządzących temat ten był tak ważny, że wyznaczono do jego realizacji wicepremiera (Hilarego Minca).

Państwo zarządzając posiadanymi przez siebie firmami, które zostały znacjonalizowane lub utworzone mogło decydować o modelu biznesowym przedsiębiorstwa, dlatego też głównie inwestowano w przemysł ciężki i wojskowy. Było to uwarunkowane decyzjami politycznymi. Na świecie trwała zimna wojna i wyścig zbrojeń - dlatego też głównie inwestowano właśnie w te gałęzie.

Mimo podejmowanych w latach 60. wielu prób unowocześnienia polskiej gospodarki i zreformowania jej w taki sposób, aby dawała realne zatrudnienie i dobrze wpływała na rozwój kraju, nie przyniosły one oczekiwanych skutków. Na

¹¹ Preambuła konstytucji PRL, z dnia 22 lipca 1952 r. "(...) rola kierownicza należy do klasy robotniczej jako przodującej klasy społeczeństwa (...)".

¹² A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żółtkowski, *Jak powstawały i upadały zakłady przemysłowe w Polsce*, Muza S.A, Warszawa 2013, s. 43.

¹³ A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żółtkowski, *Jak powstawały i upadały zakłady przemysłowe w Polsce*, Muza S.A, Warszawa 2013, s. 44.

rynku brakowało podstawowych dóbr codziennego użytku bo cały kraj zajęty był głównie produkcją zbrojeniową. Nastąpił spadek tempa wzrostu dochodu narodowego, a także realne płace stanęły w miejscu lub zaczynały spadać. Braki były widoczne w każdym sklepie i na każdej ulicy. Można było zauważyć, że system gospodarki centralnej nie przynosi już na początku żadnych rozsądnych efektów i należałoby go unowocześnić lub otworzyć na rynki zagraniczne.

W 1949 roku powstało RWPG czyli Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej, która zrzeszała większość krajów ZSRR i satelickich (bez Finlandii i Jugosławii). Celem powołania tej rady było przyspieszenie rozwoju i industrializacji, przepływ nowoczesnych technologii, wzrost zatrudnienia i zwiększenie dobrobytu. Także Rzeczpospolita Ludowa przystąpiła do tego projektu. RWPG była odpowiedzią na plan Marshalla, który był wprowadzony w celu odbudowy zniszczeń powojennych, a także na Europejską Wspólnotę Gospodarczą (później przekształconą w Unię Europejską). W Warszawie siedzibę miała jedna z komisji branżowych odpowiedzialnych za przemysł węglowy. Powstanie RWPG miało równoważyć brak towarów sprowadzanych z zachodu Europy. Z założenia miało rozwijać przemysł poprzez wymianę towarów w ramach otwartego rynku republik ludowych. W praktyce stworzenie tej rady nie przyniosło oczekiwanych skutków, ponieważ w rzeczywistości towary wysłane do ZSRR nie były wymieniane na te niezbędne w kraju do produkcji, a na te towary które zalegały na magazynach i były zbędne i w ZSRR i w PRL.

2.2. Lata 1970-1980

Dekadą Gierka określanym jest okres, w którym E. Gierek sprawował w Polsce władzę I-go sekretarza KC PZPR, jest to okres od 1970 do 1980. Dekadę tą, ze względów ekonomicznych można podzielić na dwie prawie równe połowy.

W pierwszej w wyniku wprowadzonych reform szczególnie w przemyśle gospodarka polska charakteryzowała się dynamicznym rozwojem w wyniku tzw. strategii przyspieszonego rozwoju¹⁴. Natomiast w drugiej połowie nastąpił kryzys polityczno-ekonomiczny, który w efekcie doprowadził do usunięcia Edwarda Gierka ze stanowiska.

W wyniku wydarzeń w gospodarce światowej (takich jak kryzysy naftowe), ówczesny rząd oprócz rozwoju horyzontalnego polskiego przemysłu, zdecydował się na szczególną ochronę wybranych sektorów gospodarki (szczególnie tych które były już bliskie upadku) oraz wzmocnienie ochrony konkurencyjności polskiego przemysłu na arenie międzynarodowej. Polityka przemysłowa za dekady Gierka

¹⁴ A. Dudek, *Wzrost i upadek drugiej polski - jaka naprawdę była dekada Edwarda Gierka?*, http://historia.wp.pl/title,Wzlot-i-upadek-drugiej-Polski-jaka-naprawde-byla-dekada-Edwarda-Gierka,wid,16275615,wiadomosc.html?ticaid=117dd7&_ticrsn=3, dostęp 01.09.2016.

była polityką typowo ofensywną nastawioną na masowe zwiększenie zatrudnienia i rozwój przemysłu jako całości, dającej możliwość znacznego postępu kraju.

E. Gierek obejmując rządy postawił przede wszystkim na rozwój przemysłu, przez który "Polska będzie rosła w siłę, a ludzie będą żyli dostatniej". Rewolucja przemysłowa zaproponowana przez pierwszego sekretarza opierała się głównie na zagranicznych kredytach i licencjach na wytwarzanie produktów. Miało to swoje dobre jak i złe strony. Pierwszy sekretarz obejmując urząd zastał zadłużenie kraju w wysokości 1,1 mld USD, a odchodząc pozostawił 24 mld USD długu. Jednak aż 85%¹⁵ tych pieniędzy zostało przeznaczone na inwestycje (maszyny, surowce, licencje inwestycje itp.), a pozostałe 15% (które z założenia miały być przeznaczone na import pasz czy mięsa) zostały wykorzystane na bieżącą konsumpcję. W tym okresie rekordowo wzrosło wydobycie węgla, które w 1979 roku osiągnęło 180 mln ton.

Sytuacja na rynku pracy była całkowicie odwrotna do tej którą znamy dzisiaj. Na rynku nie brakowało miejsc pracy, ale rąk do pracy (mimo wyżu demograficznego i znacznej migracji mieszkańców ze wsi do miast). W 1975 r. po raz pierwszy w historii Polski, liczba osób zatrudnionych w przemyśle przewyższyła ilość osób pracujących w rolnictwie¹⁶. Był to ogromny skok, ponieważ liczba osób pracujących dla przemysłu wyraźnie wzrosła, w stosunku do okresu przedwojennego. Najlepiej obrazuje to spis narodowy z 1931 roku, który ukazał, że w tym roku w przemyśle zatrudnionych było 11,5% ogółu mieszkańców Polski, natomiast w rolnictwie 65%¹⁷. W kolejnych latach dysproporcja pomiędzy Polakami pracującymi w przemyśle w stosunku do rolnictwa rosła, by w latach 80. XX w., liczba zatrudnionych w przemyśle stanowczo przewyższyła ilość parających się rolnictwem. System przemysłowy zaproponowany w tamtych latach mógł się sprawdzić, ponieważ podobnym stylem podążała wówczas Japonia z tą różnicą, że tam nie panowała gospodarka nakazowo-rozdzielcza, przez co inwestycje przemysłowe były przekuwane nie na sukces ekonomiczny, a w Polsce na sukces polityczny. Tabela 1 przedstawia jak wyglądała struktura zatrudnienia w przemyśle i w rolnictwie na przełomie lat 1937-2014.

¹⁵ K. Pytko, *Dekada Gierka - Chudy finał tłustej dekady*, <http://historia.focus.pl/polska/dekada-gierka-chudy-final-tlustej-dekady-1522> dostęp 01.09.2016

¹⁶ K. Pytko, *Dekada Gierka - Chudy finał tłustej dekady*, <http://historia.focus.pl/polska/dekada-gierka-chudy-final-tlustej-dekady-1522> dostęp 01.09.2016.

¹⁷ A. Karpiński, *PRL, a uprzemysłowienie i urbanizacja Polski*, [w:] W. Żółtkowski (red.), *Zrozumieć PRL*, Muza s.a, Warszawa 2012, s. 45.

Tabela 1. Liczba zatrudnionych w Polsce w sektorze przemysłowym i rolniczym w latach 1937-2014 (w mln. osób)

Lata	Liczba pracujących w mln osób			Wskaźnik 1938=100	
	Rolnictwo	Przemysł	W tym przemysł wielki i średni	Rolnictwo	Przemysł
1937 (w przedwojennych granicach)	12,5	1,1	0,8	100	100
1946	10,5	1,6	0,7	84	145
1949 (koniec odbudowy powojennej)	7,4	2,0	1,2	59	182
1980 (szczytowy poziom zatrudnienia w przemyśle)	5,1	5,2	4,3	41	464
1989	4,5	4,8	4,2	36	436
2014	2,1	2,8	1,7	17	255

Źródło: A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żółtkowski, Od uprzemysłowienia w PRL do deindustrializacji kraju. Losy zakładów przemysłowych po 1945 roku, MUZA S.A, Warszawa 2015, s. 81

Przemysł w PRL w latach 1970-1975 rozwijał się lepiej niż można było się tego spodziewać. Niestety od roku 1975 zauważalne stało się widmo porażki, nie reformy przemysłowej i planu industrializacji kraju, a przede wszystkim gospodarki nakazowo-rozdzielczo-socjalistycznej. Zakłady przemysłowe w tamtym okresie nie miały charakteru komercyjnego, a nastawione były na wyrobienie tzw. planu, którego wyniki i tak w dużej mierze były fałszowane, przez co kadra pracownicza była niedouczona i wśród pracowników zauważalny był brak chęci do pracy. Także próby wyrobu zachodnich przedmiotów na przestarzałych maszynach, doprowadziły do produkcji dóbr o zaniżonej jakości. W związku z tym, że w PRL wszystkie przedsiębiorstwa przemysłowe należały do państwa na rynku widoczny był brak najważniejszego motoru czyli konkurencji, to doprowadziło do braku rozwoju technologii i systemów produkcyjnych, które później przynosiły jeszcze większe problemy.

Najważniejszym regionem Polski w tamtym okresie dla władz kraju był Górny Śląsk, w którym poczynione zostały największe inwestycje, czy to infrastrukturalne, czy przemysłowe - co widać do dnia dzisiejszego m.in. jadąc tzw. Gierkówką czy przyglądając się mapie zakładów przemysłowych. Polityka przemysłowa była w bardzo dużej mierze nastawiona na rozwój przemysłu wydobywczego, z jednej strony ze względu na założenie ówczesnej polityki przemysłowej,

wej która oparta była na własnych surowcach. Najważniejsze inwestycje przemysłowe okresu 1970-1980:

- Sztandarowym pomysłem władzy w tamtym okresie było budownictwo mieszkalne które polegało na tym że państwo jako deweloper budowało bloki mieszkalne, a mieszkania sprzedawano za 15% lub 25% wartości lokalu. Bloki budowane były wówczas przemysłowo z prefabrykatów czyli ze znanej nam dzisiaj wielkiej płyty. Była to budowa szybka, pozbawiona elementów dekoracyjnych, pozwalająca na szybki montaż.
- Huta Katowice - czyli kombinat metalurgiczny lub inaczej fabryka żelaza, która niestety z przyczyn systemowych niedoinwestowana w trakcie budowy zakończyła się w jej połowie.
- Elektrownia Bełchatów - budowa rozpoczęła się w 1975 roku, jest to największa na świecie elektrownia, produkująca prąd z węgla brunatnego.
- Fabryka Samochodów Małolitrażowych w Tychach i Bielsku-Białej - czyli fabryka która zrewolucjonizowała polskie drogi. Produkowano w niej samochody między innymi takich marek jak Syrena czy Maluch. Na bazie tamtej fabryki funkcjonuje dzisiejsza fabryka m.in. General Motors Manufacturing Poland Sp. z o.o. (poprzednio Opel Polska).
- Rafineria w Gdańsku - prace projektowe wykonała brytyjska firma British Petrol inwestycję oddano do użytku w 1978 r.

Jak bardzo kraj rozwijał się w tym czasie można zobrazować przez porównanie PKB per capita w 1950 roku, które wynosiło 2447 USD i to z 1978 które wyniosło 6111USD na osobę¹⁸. Była to znacząca różnica, ponieważ w bardzo krótkim czasie osiągnięto tak duży skok wartości PKB per capita.

Państwo posiadając wszelkie niezbędne narzędzia utrzymywało ceny na stałym niezmiennym poziomie przez kilka lat, a w tym czasie pensje wzrosły o około 10%¹⁹. Wartość ta jednak może różnić się od prawdy, ponieważ w tamtym okresie wiele danych było fałszowanych²⁰. W tym przypadku jednak niekoniecznie ponieważ sytuacja „klasy robotniczej” była wówczas znakomita. Poprzez zamrożenie cen wszystkich artykułów, a zarazem podwyżce pensji rosła siła nabywcza dochodów, co w efekcie doprowadziło do niezrównoważenia rynku. Właśnie ten brak rynku i brak jakiegokolwiek reakcji czy korekty zaczął doprowadzać do upadku dekady Gierka ponieważ krzywe popytu i podaży nie przecinały się we właściwym miejscu równowagi. Jak wiadomo z teorii ekonomii popyt i podaż na wolnym rynku spotykają się w miejscu optimum, czyli właśnie na przecięciu krzywych popytu

¹⁸ KN, *Jak rozwijała się polska gospodarka przez ostatnie 150 lat*, <http://forsal.pl/artykuly/732064,pkb-polski-histeryczne-rozwoj-gospodarki-przez-150-lat.html>, dostęp 01.10.2016

¹⁹ A. Dziurok, M. Gałęzowski, Ł. Kamiński, F. Musiał, *Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918-1989*, IPN 2010, s. 45.

²⁰ W. Orłowski, *W pogoni za straconym czasem. Wzrost gospodarczy w Europie Środkowo-Wschodniej 1950-2030*, PWE 2010.

i podaży. Jest to miejsce w, którym zapotrzebowanie konsumentów na dane dobro będzie równe jego ilości dostarczonej przez producentów²¹. W tym konkretnym punkcie cena jest atrakcyjna zarówno dla producenta jak i dla konsumentów. Tego miejsca optimum zabrakło w tamtym okresie i tamtej wersji rynku przez co doprowadziło to do prób sztucznej regulacji rynku, przez wprowadzanie systemu kartkowego.

W latach 1970-1975 starano się dotrzymać obietnicy o dostatnim życiu mieszkańców, dlatego też ceny żywności przez ten czas utrzymywane były na stałej wysokości, natomiast realne pensje w latach 1970-1975 wzrosły aż o 42%²², co oznaczało że zgodnie z prawami ekonomii popyt znacznie przekroczył podaż. Dlatego też mimo rosnącego importu nie dało się zapełnić sklepów. W normalnych warunkach ceny stale by rosły starając się by krzywe popytu i podaży przecinały się w odpowiednim miejscu. Sytuacja która panowała w PRL w tym czasie doprowadziła do tego, że Polacy posiadający co raz więcej pieniędzy mogli złudnie pozwolić sobie na niemal wszystko, to z kolei doprowadziło do sytuacji w, której towarów na rynku po prostu zaczynało brakować. Wszystkie te błędy doprowadziły do wprowadzenia przez rząd „systemu kartkowego” na m.in. cukier po to by zmniejszyć ludności możliwości nabywcze, a nadwyżkę produktu sprzedać zagranicę by spłacić kolejne raty zaciągniętych zagranicznych kredytów.

W 1976 r. wprowadzono tzw. manewr gospodarczy, który polegał na znacznym zmniejszeniu inwestycji, przez co wiele z nich nie zostało dokończonych (często do dnia dzisiejszego).

Przyczyn kryzysu, który rozpoczął się około 1976 roku jest wiele, najważniejszymi były jednak nieurodzaje w rolnictwie, kryzys naftowy na zachodzie, który przyczynił się do wzrostu oprocentowania kredytów, złe lokowanie pieniędzy z kredytów (dofinansowywanie nierentownych przedsiębiorstw czy całych gałęzi i sektorów), używanie przestarzałych technologii czy zbyt duży rozwój hodowli zwierząt przeznaczonych na ubój bez odpowiedniego zaopatrzenia w paszę.

Podsumowując tę dekadę ambicje rozwoju przemysłu w PRL były ogromne jednak przewartościowane, ponieważ podjęcie 500 różnych inwestycji z różnych dziedzin nie mogło skończyć się dobrze. Dodatkową wadą polityki przemysłowej w tamtym dziesięcioleciu był system nakazowo-rozdzielczy który nieorientowany na zysk, a na sukces propagandowy nie wpływał dobrze na wyniki produkcyjne. Oprócz świetnych inwestycji jak np. fabryka produkująca Fiaty 126p, które zmotoryzowały drogi PRL, inwestowano zbyt dużo w górnictwo, które stało się całkowicie nieopłacalne (w tym samym czasie w Anglii zamykane były kopalnie, ponieważ stały się nierentowne), a także w przemysł ciężki i zbrojeniowy co wynikało z polityki prowadzonej przez PRL i ZSRR.

²¹ D. Begg, S. Fischer, R. Dornbusch, *Ekonomia - Mikroekonomia*, PWN, Warszawa 2014, s. 41-43.

²² S. Radzięta, *Jakie były zarobki w dawnej Polsce?*, <http://wynagrodzenia.pl/informacje-prasowe/jakie-byly-zarobki-w-dawnej-polsce>, dostęp 01.10.2016

Chybione inwestycje polityki przemysłowej pochłaniały tak dużą ilość pieniędzy, że w drugiej połowie lat 70. XX w. pojawiły się pierwsze niedobory rynku. Niestety przemysł w tamtym okresie był nieopłacalny m.in. dlatego że produkował jedynie na potrzeby PRL i RWPG, a także na niekorzyść działała znaczna energochłonność. Także przeludnienie przemysłu i tworzenie sztucznych stanowisk w celu redukcji bezrobocia na potrzeby propagandy znacząco wpływały na nieopłacalność produkcji przez przemysł PRL. Do póki produkcja dotyczyła sprzętu wojskowego, o tyle inne produkty przemysłu (np. konsumpcyjnego) nie były eksportowane ze względu na sytuację polityczną, panujący ustrój czy niewymienialność złotówki. Dodatkowo państwa w ramach RWPG płaciły specyficzną walutą tzw. rublem transferowym którym w żaden sposób nie dało się spłacać zaległych rat kredytowych.

Największym problemem była nieudolność wykorzystywania miliardów, które w krótkim okresie zostały wpompowane w gospodarkę PRL. Nie należy się temu dziwić bo przedsiębiorstwa istniejące jako państwowe były niedopilnowane przez co nieefektywne, a przez brak otwartego rynku nie funkcjonowały także jak należy. Podstawa polityki przemysłowej, która z założenia miała rozwinąć polski przemysł i zurbanizować Polskę była dobra i doprowadziła do celu. Zatrudnienie w przemyśle znacznie wzrosło w stosunku do rolnictwa i przeniesienia znaczącej ilości mieszkańców ze wsi do miasta. Inne założenia polityki przemysłowej tamtego okresu były nie do końca przemyślane, ponieważ wdrażany i budowany przemysł był wyjątkowo energochłonny i panował w nim znaczący przerost zatrudnienia, przez co przedsiębiorstwa przemysłowe tamtego okresu nie mogły być konkurencyjne w warunkach otwartego rynku. Polityka przemysłowa lat 1970-1980 była zdecydowanie polityką ofensywną nastawioną na znaczny rozwój przemysłu. Była połączeniem polityki horyzontalnej i sektorowej, ponieważ w tym okresie trwał zarówno rozwój przemysłu jako całości, jak też i kładziono nacisk na konkretne gałęzie.

2.3. Lata 1980-1990

Lata 80. XX w. czyli ostatnia dekada PRL nie była dobrym okresem dla polskiego przemysłu. W tych latach panował kryzys gospodarczy wywołany między innymi sięgającym około 24 mld dolarów zadłużeniu kraju. 1 lipca 1980 r. mimo protestów ludności, rząd ogłosił podwyższenie cen żywności, co było spowodowane pętlą kredytową zaciskającą się coraz bardziej. Kryzys osiągnął swoje maksimum w 1981 r. kiedy to PRL stało się nie wypłacalne i przestało spłacać swoje kredyty. Przemysł zaczął podupadać, ponieważ produkcja zmniejszyła się lub stała się nieopłacalna przez, co Państwo musiało dokładać do każdego wytworzonego produktu.

W latach 80. XX w. w wyniku zderzenia się z wyżej wymienionym ogromnym kryzysem, który wywiązał się w wyniku błędnych decyzji podjętych w latach 70. XX w. próbowano wprowadzić I i II etap reformy gospodarczej, a z nim nowy plan

dla polskiej gospodarki. Pierwszy z planów odnosił się do dużych podwyżek cen, między innymi żywności oraz wprowadzeniu nowości do polityki przemysłowej, która polegała na odkupieniu części zysków przez eksporterów w celu importu potrzebnych im do wytwarzania produktów. II etap przyniósł w polityce przemysłowej pewne nowości w postaci uproszczenia i wprowadzała podwaliny pod gospodarkę rynkową (m.in. przez dwuetapową działalność bankową jak i przez zwiększoną swobodę przyznaną przedsiębiorstwom)

Polityka przemysłowa prowadzona w latach 80. XX w. była typową polityką defensywną nastawioną na obronę i ratowanie rodzimego przemysłu, który ulegał niszczeniu w wyniku recesji i braku dobrego zarządu. Polityka przemysłowa tamtego okresu prowadzona była w sposób nieprzemyślany, kierowany głównie poprzez sytuację polityczną, przez którą dochodziło do nadmiernej ochrony rodzimego przemysłu. To z kolei doprowadziło do całkowitej irracjonalności. Na rynku były dostępne towary wyprodukowane w Polsce, a tańsze i lepsze towary zagraniczne nie były w ogóle importowane. Dodatkowo produkcja dóbr w PRL odbywała się na podstawie centralnego planu co doprowadziło do m.in. niedoborów rynku czy błędnych decyzji polityki przemysłowej.

Dopiero rok 1988 przyniósł stanowczą odwilż w polityce przemysłowej, ponieważ wprowadzono tzw. ustawę Wilczka czyli ustawę dnia 23 grudnia 1988 o działalności gospodarczej która została opracowana przez ministra przemysłu Mieczysława Wilczka. Wprowadzała ona podwaliny pod gospodarkę rynkową i posiadanie prywatnej własności przemysłowej czy gospodarczej.

Po okresie lat 1950-1989 ewidentnie widać, że system centralnie planowany jest ustrojem niesprawnym i nieudolnym. Podczas epoki PRL popełniono także wiele błędów takich jak poświęcenie przemysłu konsumpcyjnego na rzecz ciężkiego i zbrojeniowego w imię realizacji politycznych planów, co było także kolejnym błędem, ponieważ w tamtym okresie w podejmowanych decyzjach politycznych nie przestrzegano zasad, które wynikały z teorii ekonomii i możliwości gospodarki. Gospodarka PRL upadła także z powodów praktycznie zamkniętej gospodarki, wprawdzie w tamtym czasie Polska należała do RWPG, ale tak naprawdę była gospodarką zamkniętą. Inne kraje w tym czasie stawiały na politykę eksportową natomiast PRL produkował przedmioty które na rynkach międzynarodowych były niekonkurencyjne i nie spełniały norm jakościowych i wymogów konsumentów za granicą. Podsumowując gospodarkę PRL warto podkreślić także to że w tamtym okresie od zera zostały stworzone niektóre gałęzie przemysłu takie jak przetwórstwo paliw, informatyczny, elektroniczny czy samochodowy.

Podsumowując okres polityki przemysłowej w okresie PRL warto podkreślić także urbanistyczne możliwości przemysłu. Było to już podkreślane jak wiele rozwój przemysłu wniósł do kraju w dziedzinie urbanizacji miast i przeprowadzenia ludzi z wsi do miast. Wpłynął na to mieszkaniowy plan Gierka który zakładał sprzedaż mieszkań czynszowych za 15% wartości lub własnościowych za 25% wartości oraz rozwój przemysłu, który zapewniał nowe miejsca pracy, które były lepiej opłacane niż praca na roli.

Tabela 2. Wzrost liczby ludności w wybranych miastach Polski, w latach 1946-1988, w tysiącach (w tys.)

Miasto	1946	1988	Wzrost w latach 1946-1988 (krotność)
Ogółem	8000	23 200	2,9
Lubin	1,8	77,6	43,1
Głogów	1,7	70,1	41,2
Kostrzyn	0,6	15,8	26,3
Polkowice	0,9	20,9	23,2
Wodzisław Śląski	5,1	111,5	21,9
Tychy	9,8	137,8	14,1
Bolesławiec	3,1	43,3	14
Stalowa Wola	5,1	68,8	13,5
Police	3,0	34,7	11,6
Bełchatów	4,8	54,9	11,4
Tarnobrzeg	4,1	44,7	10,9
Łęczna	2,1	15,2	7,2
Zielona Góra	15,7	113,3	7,2
Konin	11,2	78,1	7,0
Oświęcim	6,7	45,5	6,8

Źródło: A. Karpiński, *PRL a uprzemysłowienie i urbanizacja Polski*, [w:] W. Żółtkowski, *Zrozumieć PRL*, MUZA SA, Warszawa 2012, s. 58

Tabela 2 obrazuje skalę urbanizacji miast w ciągu okresu PRL. W dużej mierze przyczyniła się do tego industrializacja miast, która stworzyła nowe miejsca pracy i pozwoliła ludziom migrować ze wsi do miast w celu kształcenia się lub przejścia do pracy w przemyśle z rolnictwa. Tabela prezentuje prawie trzykrotny wzrost ludności z 8 do ponad 23 milionów ludzi w miastach ogółem. Największy, bo ponad 40-krotny wzrost ludności nastąpił w Lubinie i Głogowie czyli miastach w których rozwijał się przemysł miedziany. Warto tutaj także przytoczyć przykład miasta, które nie zostało ujęte z powyższej tabeli czyli Nowa Huta (obecnie jedna z dzielnic Krakowa). Miasto to zostało stworzone od podstaw począwszy od 1949 roku, jako dzielnica która miała dać miejsce zamieszkania dla pracowników nowo-powstałej Huty im. Lenina. Dzielnicą Krakowa, Nowa Huta stała się w 1951 r.²³. Wybudowana w ten sposób jako sztandarowa inwestycja PRL Nowa Huta liczyła w 1988 r. już 220 tys. mieszkańców. Podsumowując strukturę przemysłu, która powstała w PRL, wynosiła ona odpowiednio:

- przemysł ciężki 79%,
- przemysły konsumpcyjne 17%,

²³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 1950 r. w sprawie zmiany granic miasta Krakowa (Dz. U. z 1950 r. Nr 57, poz. 508).

- przemysł wysokiej techniki 4%²⁴.

Po okresie socjalizmu na horyzoncie pojawił się tak długo wyczekiwany przez Polaków kapitalizm, który był uważany za szansę na bardziej dostatnie życie i będzie powodem znacznego rozwoju Polski. Niestety kapitalizm już doktrynalnie odrzuca pojęcie interesu wspólnego, a wspiera najbardziej przystosowane jednostki nie patrząc na tych mniej przygotowanych, w myśl zasady przetrwania najsilniejszych²⁵.

3. III Rzeczpospolita

3.1. Lata 1990-2000

Po reformie z 1989 r. w wyniku, której Polski ustrój jak i gospodarka przeszła transformację z nakazowo-rozdzielczej na kapitalistyczną, okazało się że Polska nie jest w stanie utrzymać wielu przedsiębiorstw, które niejednokrotnie posiadały przerost zatrudnienia lub sztuczne stanowiska, co w sumie doprowadzało do nierentowności produkcji przedsiębiorstwa. Wprowadzano wtedy plan prywatyzacji przedsiębiorstw, który trwa do dnia dzisiejszego i jest realizowany przez kolejne rządy. Do dzisiaj w mentalności Polaków można spotkać się z przekonaniem, że dorobek PRL został sprzedany za bezcen lub rozkradzony²⁶. Polska po 1989 roku doświadczyła najgłębszej deindustrializacji w powojennej historii Europy.

Jak zaznaczył P. Soroka - koordynator Polskiego Lobby Przemysłowego - „W 1988 roku, czyli w ostatnim pełnym roku istnienia PRL, istniało w sumie około 6250 dużych i średnich zakładów przemysłowych, przy czym znaczna ich liczba zatrudniała po kilka tysięcy pracowników, a nawet więcej. W trakcie transformacji ustrojowej po 1989 roku, w naszej ocenie co najmniej 1/3 wszystkich dużych i średnich zakładów przemysłowych w Polsce, czyli takich, które zatrudniały więcej niż 100 osób, zarówno nowych zakładów wybudowanych w PRL, jak i podobnej wielkości zakładów starszych, wybudowanych jeszcze przed II wojną światową, przestało istnieć. Ich łączny potencjał produkcyjny dochodził nawet do 40 proc. Jednocześnie oznaczało to utratę prawie 2 mln miejsc pracy”²⁷. Było to

²⁴ A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żółtkowski, *Od uprzemysłowienia w PRL do deindustrializacji kraju*, Muza S.A, Warszawa 2015, s. 58.

²⁵ Praca zbiorowa, *Raport o stanie państwa i jego naprawy*, Polskie Lobby Przemysłowe im. E. Kwiatkowskiego, Warszawa 2005, s. 16.

²⁶ J. Czekajewski, *O upadku przemysłu w PRL i USA*, <http://www.dziennik.com/publicystyka/artykul/o-upadku-przemyslu-w-prl-i-usa>, dostęp 06.09.2016

²⁷ K. Nowak, *Polska po 1989r. doświadczyła katastrofy przemysłowej. Czy możemy odbudować nasz potencjał?*, <http://forsal.pl/artykuly/888899,soroka-polska-po-1989-r-doswiadczyła-katastrofy-przemyslowej-musimy-odbudowac-nasz-potencjal.html>, dostęp 06.09.2016

spowodowane brakiem odpowiedniego wsparcia dla przemysłu pozwalającym mu i dającym mu czas na przestawienie się z gospodarki nakazowej na rynkową.

Problemem poprzedzającym bezpośrednio lata 90. XX w. była tzw. hiperinflacja sięgająca nawet 600%, która to była spowodowana przez zniesienie systemu kartkowego na żywność. Kolejne kroki co raz bardziej liberalizowały naszą gospodarkę i przestawiały ją w stan gospodarki rynkowej z socjalistycznej. Wszystkie przemiany wprowadzane były na zasadzie „terapii szokowej” która miała w krótkim czasie dostosować naszą gospodarkę do realiów światowych. Głównym celem planu była stabilizacja makroekonomiczna kraju. Efektem wprowadzenia planu było osiągnięcie w pierwszym roku nadwyżki budżetowej i osiągnięcie znacznego obniżenia panującej hiperinflacji.

Przyczyn upadku przemysłu w latach 90. XX w. jest więcej, a niewątpliwie dużą rolę w tej sytuacji odegrały podatki. Za przykład może posłużyć popiwek czyli blokada wzrostu płac która doprowadziła do tego, że źle wynagradzani fachowcy rezygnowali z pracy w państwowym przemyśle przenosząc się do prywatnego, zakładając swoje firmy lub wyjeżdżając za granicę. Ocena wydarzeń transformacji ustrojowej w Polsce i tego co wydarzyło się w przemyśle, wymaga spojrzenia innego niż tylko od strony przemysłu. Właściwą ocenę może dać tylko spojrzenie na rolę przemysłu w całej gospodarce i jego wpływ na przebudowę²⁸.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że Polska otrzymywała w latach 90. ogromne kredyty od Międzynarodowego Funduszu Walutowego, który przez to miał ogromny wpływ i wywierał konkretne naciski w sprawach kształtu transformacji. Siły polityczne które wówczas znalazły się pod naciskiem MFW i wprowadzały jego plany gospodarcze oparte o politykę neoliberalną. To przyczyniło się do tego, że wiele gałęzi polskiego przemysłu nie wytrzymało konkurencji lepiej przystosowanych do otwartego rynku zagranicznych firm i przez to ogłosiło bankructwo. Przykładem takiej gałęzi jest branża zbrojeniowa. W latach 90. zachód likwidował fabryki uzbrojenia i przemysłu ciężkiego, więc także i w naszym kraju zostały one likwidowane. Z tą różnicą, że zachód prowadził ich likwidację ze względu na przestarzałość i nieopłacalność, natomiast w Polsce te sektory były w PRL przeinwestowane, a więc były jednymi z najnowocześniejszych w Europie.

Ludzie tracili pracę i nie mogli znaleźć nowej po pierwsze dlatego, że zakłady przemysłowe przestawały istnieć, a po drugie dlatego że często byli wykształceni tylko w jednym kierunku w szkole zawodowej, która istniała przy zakładzie pracy, co uniemożliwiała im przekwalifikowanie się. Miało to także swoje dobre strony ponieważ w tym czasie powstało setki tysięcy małych firm, które niejednokrotnie przetrwały do dzisiaj lub są teraz dużymi stabilnymi firmami. Wpłynęło to także na znacznie zwiększoną konkurencję, która wygenerowała niższe ceny i dużo wyższy poziom usług.

²⁸ A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żółtkowski, *Od uprzemysłowienia w PRL do deindustrializacji kraju*, Muza s.a, Warszawa 2015, s. 30.

Po okresie transformacji i przemianach, które zaszły w III Rzeczypospolitej prywatni inwestorzy przedstawiali się na całkowicie inne tory jakimi była konsumpcja. Począwszy od produkcji, aż po sprzedaż²⁹. Warto w tym miejscu podkreślić że aż 30% wszystkich zakładów przemysłowych, których początki sięgają Rzeczypospolitej Ludowej zostało w latach 90. zlikwidowanych. Przyczyn takiego zachowania było wiele, wrogie przejęcie, przestarzała technologia, niewystarczająco wykwalifikowana załoga, brak zbytu na dane produkty, nie przygotowanie do prywatyzacji i wiele innych.

Wielką wadą która miała miejsce w okresie transformacji ustrojowo-gospodarczej było przyzwolenie na sprzedaż przedsiębiorstw przemysłowych w częściach. Można tutaj przytoczyć wiele przykładów kiedy sprzedawano najbardziej dochodową część zakładu i prywatyzowano ją, przez co reszta zakładu traciła możliwości produkcyjne lub znacznie rosły koszty tej produkcji, co negatywnie wpływało na cały zakład produkcyjny, a nie jednokrotnie doprowadzało do jego upadku.

Polityka przemysłowa lat 90. opierała się na restrukturyzacji istniejącego przemysłu, z tego nieoptymalnego i przestarzałego na nowoczesny i konkurencyjny. Wycyfywano produkcje produktów zacofanych i niekonkurencyjnych. Na początku tej dekady ówczesny rząd sformułował założenia nowej polityki przemysłowej. Na lata 1995-97 przypadał „Program polityki przemysłowej na lata 1995-1997”. Głównym punktem tego programu było podniesienie konkurencyjności polskiego przemysłu na arenie międzynarodowej. Zmiana w stosunku do poprzednich planów rozwoju przemysłu znanych jeszcze z okresu PRL była znaczna, ponieważ w tamtych latach polski przemysł zaczął funkcjonować w warunkach otwartego rynku.

Dla przemysłu odziedziczonego i rozwijanego w latach PRL plan Balcerowicza przyniósł odwrotne od zakładanych skutki. Do upadku przemysłu przyczyniła się w dużej mierze szybka i pochopna prywatyzacja zakładów przemysłowych, które były sprzedawane prywatnym inwestorom za około 4-6% wartości, co skłaniało zagraniczne korporacje do ich wykupywania w ramach wrogiego przejęcia. To z kolei doprowadziło do masowych zwolnień i powstania strukturalnego bezrobocia, które w niektórych miejscach Polski (jak np. Radom) są widoczne do dnia dzisiejszego.

Podczas realizacji tego planu widoczny był brak przygotowania do transformacji przemysłu, który dokonywał się bez widocznego pomysłu. Wiele z firm które przetrwały przeszły w ręce prywatne, by po unowocześnieniu prosperować do dzisiaj przynosząc ogromne zyski dla prywatnego inwestora, a nie dla budżetu krajowego.

Koszt zmiany ustrojowej w Polsce i historia lat 90., a także historie innych krajów pokazują, że koszt transformacji ustrojowej w postaci ogromnej skali likwidacji polskiego sektora przemysłowego nie musiał być tak wielki³⁰. Likwidacja pew-

²⁹ T. Kowalik, P. Kozłowski, A. Karpiński, K. Łaski, S. Paradysz, *Dwudziestolecie polskich przemian. Konserwatywna modernizacja*, INE PAN, Warszawa 2011, s. 30.

³⁰ A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żółtkowski, *Jak powstawały i upadały zakłady przemysłowe w Polsce*, Muza S.A, Warszawa 2013, s. 10.

nych gałęzi przemysłu czy niektórych zakładów pracy była nieunikniona z powodów energochłonności, sztucznego zatrudnienia czy otwarcia się na rynek międzynarodowy, ale nie do stopnia, który w Polsce został osiągnięty. Następstwem deindustrializacji Polski w latach 90. był zalew rynku importowanymi towarami kosztem własnych, wyprodukowanych w kraju³¹. Było to spowodowane pewnym znudzeniem społeczeństwa rodzimymi produktami i chęciom zamiany ich na te zagraniczne, ponieważ konsumenci uważali te za lepsze. Nie wdrożono także systemów ochronnych dla rodzimego przemysłu takich jak wyższe cła importowe, promocja rodzimego przemysłu czy pomoc przy eksporcie towarów. Kolejnym problemem prywatyzacji przemysłu był brak zawarcia w umowach sprzedaży paragrafu o zachowaniu ciągłości sprzedaży, a jeśli występował nie był egzekwowany³².

W 1989 r. powinna zapaść decyzja o rozgraniczeniu, które gałęzie przemysłu są dla Polski strategiczne, ważne i które najbardziej trzeba chronić. Niestety przemysł w latach 90 XX w. został pozostawiony sam sobie czego skutki odczuwamy do dzisiaj. Dla działających w Rzeczypospolitej Ludowej zakładów przemysłowych powinien zostać wdrożony dłuższy okres przystosowawczy, który zapewniłby większe możliwości ochrony produkcji, a także mógłby być przygotowany specjalny fundusz złożony z pieniędzy zagranicznych inwestorów czy z polskiego budżetu który pozwoliłby na zatrzymanie tak ogromnej skali upadłości.

3.2. Początek XXI wieku

Na przełomie XX i XXI wieku, Polska rozpoczęła przygotowania do wejścia do Unii Europejskiej, której jedną z najważniejszych cech jest otwarty wolny rynek, połączony unią celną. Dlatego też w związku z planem otwarcia polskiej gospodarki na inne rynki oraz związany z tym wzrost walki odchodzono od polityki przemysłowej sektorowej nastawionej na wspieranie konkretnych gałęzi przemysłu, a powoli przechodzono do polityki gospodarczej horyzontalnej, która miała za zadanie wspieranie polskiego przemysłu jako całości. Miało wpłynąć na poprawę konkurencyjności na rynku europejskim. W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej, nasz kraj zobowiązany został do przestrzegania ogólnoeuropejskich przepisów dotyczących między innymi maksymalnej pomocy państwowej dla przemysłu³³.

³¹ A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żółtkowski, *Od uprzemysłowienia w PRL do deindustrializacji kraju*, Muza S.A, Warszawa 2015, s. 34.

³² A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żółtkowski, *Jak powstawały i upadały zakłady przemysłowe w Polsce*, Muza S.A, Warszawa 2013, s. 52.

³³ A. Kosztowniak, *Polityka przemysłowa*, [w:] A. Kosztowniak, M. Sobol, *Współczesna polityka gospodarcza*, CeDeWu, Warszawa 2016, s. 177.

3.3. Priorytety polityki przemysłowej 2015-2020+

Przez lata rozwój krajów oparty był na sektorze usługowym i to głównie on był doinwestowywany i rozwijany. Usługi miały zapewnić stabilny rozwój, a społeczeństwa rozwinięte miały chętniej pracować w usługach niż w przemyśle. Ten system myślenia rozwijał się aż do kryzysu finansowego z 2007 roku, który rozlał się po Europie i całym świecie. Podczas jego trwania okazało się że kraje w których przemysł nie został zepchnięty na margines, a stanowi duży udział w gospodarce dużo lepiej przetrwały czasy kryzysu. Większość państw zachodnich zaczęło analizować ogromny sukces gospodarek azjatyckich i doszły do wniosku, że bez fabryk nie ma dostatku³⁴. Można to zobrazować na przykładzie państw europejskich w, których na najwyższym szczeblu rozwoju i dobrobytu stoją Niemcy którzy zachowali największy udział przemysłu w ogóle gospodarki. Dlatego też od 2015 roku rozpoczęła się rządowa ofensywa mająca na celu przeniesienie ciężaru na właśnie tę branżę i "powrót do korzeni" przez reindustrializację kraju, działania z ostatnich 5 lat można spokojnie określić nową rewolucją przemysłową.

W chwili obecnej polska gospodarka jest bardzo technologicznie zapóźniona. Jest to spowodowane nagłą likwidacją polskiego przemysłu w latach 90. i zastój na początku XXI wieku kiedy to na świecie zachodziły największe zmiany technologiczne.

Warto tutaj podkreślić różnice pomiędzy Rzeczypospolitą Ludową, a III Rzeczypospolitą. Rzeczypospolita Ludowa zostawiła po sobie 1525 zakładów przemysłowych zatrudniających powyżej 100 osób na zmianie³⁵. Polska dzięki temu w zestawieniu uprzemysłowienia krajowych gospodarek wysoką dziesiątą lokatę. W 2010 roku w przemyśle zatrudnionych było 2 953 000 pracowników, była to liczba o 44% mniejsza niż w 1980 roku. Wprawdzie dzięki wykorzystaniu dotacji unijnych i przygotowań związanych z mistrzostwami Europy w piłce nożnej w 2012 roku polska gospodarka doznała przyspieszenia inwestycji były to jednak inwestycje głównie w drogi, stadiony, budynki użyteczności publicznej dworce, itp. Zabrakło jednak tych najważniejszych, tych które po skończeniu budowy powinny dawać realny zysk czyli inwestycji produkcyjnych. Jednym z następstw prywatyzacji przemysłu z dużym udziałem kapitału zagranicznego była internacjonalizacja przemysłu w Polsce. Oznaczało to zajęcie dominującej pozycji w przemyśle przez filie zagranicznych korporacji³⁶.

³⁴ J. Bielecki, *Bez fabryk nie ma bogactwa: Nowa rewolucja przemysłowa*, <http://forsa.pl/artykuly/675795,bez-fabryk-nie-ma-bogactwa-nowa-rewolucja-przemyslowa.html>, dostęp 12.09.2016

³⁵ A. Karpiński, *PRL a uprzemysłowienie i urbanizacja Polski*, [w:] W. Żótkowski (red.), *Zrozumieć PRL*, Muza S.A, Warszawa 2012, s. 57.

³⁶ A. Karpiński, S. Paradysz, P. Soroka, W. Żótkowski, *Od uprzemysłowienia w PRL do deindustrializacji kraju*, Muza S.A, Warszawa 2015, s. 194.

Planem, który został opracowany przez Ministerstwo Gospodarki jest ten noszący nazwę "Priorytety polityki przemysłowej 2015-2020+". Zakładał on przede wszystkim zwiększenie konkurencyjności polskich zakładów przemysłowych, wsparcie innowacji która według rządowych badań jest polską "piętą Achillesową" oraz współpraca nauki i biznesu, która ma zaowocować nowymi technologiami i dobrze wpłynąć na rozwój szkolnictwa wyższego. Dodatkowymi założeniami było skupienie się na zwiększeniu efektywności działających już na tę chwilę przedsiębiorstw, budowania wizerunku Polski jako kraju w którym warto inwestować i to długofalowo oraz rozwój kapitału ludzkiego.

Ówczesny rząd postawił w swoim planie na rozwój przedsiębiorstw prywatnych oraz na wszelaką współpracę zagraniczną, a przede wszystkim na terenie Unii Europejskiej, jako unii celnej. Całość projektu jest silnie ukierunkowana na stworzenie nowych miejsc pracy właśnie w przemyśle³⁷. By było to możliwe rząd w swoim planie obiecywał uproszczenie systemu legislacyjnego i fiskalnego, co pozwoliło by na zaoszczędzenie czasu i pieniędzy, które można byłoby spożytkować na rozwój polskiego przemysłu, a także przez stworzenie nowego sprawniejszego i bardziej efektywnego systemu edukacji zawodowej.

Według strategii na lata 2015-2020+ priorytetowym celem polityki przemysłowej jest zrównoważony rozwój polskiego przemysłu formowany na bazie najpełniejszego wykorzystania krajowych zasobów, ukierunkowany na wykorzystywanie przewag komparatywnych oraz przewag budowanych w oparciu o wzrost wartości kapitału ludzkiego i innowacyjności gospodarki³⁸. W ramach tej polityki gospodarczej opracowano obszary priorytetowe w, których mają być prowadzone najważniejsze inwestycje. Takimi obszarami określonymi w tym planie były zwiększenie inwestycji w innowacje, zwiększenie efektywności funkcjonowania przedsiębiorstw, tworzenie nowych miejsc pracy w przemyśle, stworzenie sprawnego systemu edukacji narodowej.

Według planu opracowanego na lata 2015-2020+ przedsiębiorstwa przemysłowe w Polsce miały dostosować swoją działalność do nowoczesnego podejścia unijnego w sprawie ograniczenia zanieczyszczeń i działań na rzecz środowiska, podnieść konkurencyjność swojej działalności na arenie międzynarodowej oraz poczynić inwestycje które miały w przyszłości przynosić zyski. Udział przemysłu w polskim PKB wynosi 17%, plan zakładał zwiększenie tego udziału do około 20%.

3.4. Plan ponownej industrializacji Polski

W 2016 roku została zaproponowana nowa polityka gospodarcza, której jednym z głównych filarów jest ponowna industrializacja kraju. Powołane w tym celu

³⁷ Ministerstwo Gospodarki, *Priorytety Polityki Przemysłowej 2015-2020+*, <http://konsultacje.gov.pl/node/3692>, dostęp 05.09.2016

³⁸ Tamże.

ministerstwo rozwoju ma stworzyć warunki dla wybranych gałęzi przemysłu, wykorzystywać jego potencjał i korzystać z zagranicznych doświadczeń jak i know-how³⁹. Gałęzią gospodarki, która będzie najbardziej wspierana przez rząd jest właśnie przemysł. Najważniejszym filarem programu rozwoju będzie reindustrializacja Polski oraz zapewnienie niezależności energetycznej.

Specjalizacje przemysłowe według planu reindustrializacji:

- przemysł lotniczy,
- przemysł zbrojeniowy,
- przemysł samochodowy,
- przemysł stoczniowy,
- IT,
- przemysł chemiczny,
- przetwórstwo spożywcze.

Plan industrializacji kraju jednak ma się znacząco różnić od tego z lat 1970-1980. Tym razem to nie państwo, a sektor prywatny będzie głównym inwestorem nowego polskiego przemysłu, a Polska jako kraj jedynie mu w tym pomoże. Dodatkowo państwowe instytucje jak np. stocznie będą łączone w większe konsorcja, co ma to swoje wady i zalety. Na pewno do zalet zaliczymy tutaj skalę produkcji, która po połączeniu będzie znacząco wyższa, co przełoży się na dużo tańsze zakupy produktów, surowców i półproduktów potrzebnych do wytworzenia danego dobra. Do wad możemy zaliczyć tworzenie znanych nam z lat 70. XX w. państwowych molochów, które mogą (ale wcale nie muszą, wszak mamy inne bardziej z informatyzowane czasy) być źle zarządzane poprzez swoją wielkość. Jednak przykłady zagranicznych firm takich jak Samsung, LG czy Hyundai uczą nas, że nawet wielkie przedsiębiorstwa mogą być dobrze zarządzane.

Ważnym punktem planu reindustrializacji Polski, ma być duża współpraca pomiędzy nauką, a biznesem. Jest to na pewno mądre rozwiązanie - sprawdzone już m.in. przez Japończyków. Polska już w tej chwili posiada doskonałe uczelnie wyższe, a Polacy zachwycają za granicą. Dlatego też ustawodawcy powinni zadbać o to by patent stworzony w Polsce, był w tym kraju wytwarzany, co przyczyni się do większych wpływów budżetowych z racji wpływających podatków za sprzedane produkty oparte na tym patencie.

3.5. Analiza SWOT w warunkach obecnej gospodarki

Tabela 3 prezentuje analizę SWOT obecnego stanu polskiego przemysłu opartą o 22 sektory przemysłowe. Tabela prezentuje porównanie słabych i mocnych stron polskiego przemysłu, jak i porównanie szans i zagrożeń. Po analizie tejże tabeli można zauważyć, że polskiej polityce przemysłowej potrzebne jest ukierunkowanie na rozwój oparty na konkretnych badaniach naukowych, które przełożą się na

³⁹ Podstawy rozwoju polskiej gospodarki, Ministerstwo Gospodarki, <https://www.mr.gov.pl>, dostęp 06.09.2016

rozwój przemysłu jako całości. Należałoby także niwelować słabe strony polskiego przemysłu i w maksymalny sposób ograniczyć zagrożenia, które mogą w negatywny sposób wpływać na nią. Słabe strony polskiego przemysłu można przekuć w mocne. Można np. pomóc polskim firmom przez współpracę ze szkołami wyższymi sprzedawać dobra gotowe, które na rynku osiągną dużo wyższą cenę niż tylko podzespoły, które sprzedawane są za granicę w celu ich ostatecznego przygotowania. Należałoby poczynić znaczące inwestycje w marketing Polski, jako kraju oraz polskich produktów tak by zbudować poza granicami ich pozytywny wizerunek. Można tutaj przytoczyć przykład marek pochodzących z Korei Południowej, które to z niechcianych i nierozpoznawalnych jeszcze 10 lat temu (jak LG, Samsung, KIA, Hyiundai) obecnie są jednymi z najbardziej pożądanymi na rynku. Należy także jak najwięcej inwestować w mocne strony polskiego przemysłu tak by te pozycje stały się jeszcze mocniejsze. Należy szczególną uwagę zwrócić na wzrost eksportu naszych produktów, ponieważ patrząc na obecną sytuację światową rynki coraz bardziej łączą się ze sobą, tworząc coraz większy wspólny rynek, na którym przyjdzie naszym przedsiębiorstwom rywalizować z zagraniczną konkurencją.

Tabela 3. Analiza SWOT obecnego stanu polskiego przemysłu

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Znaczny udział przemysłu w gospodarce narodowej; 2. Sukcesywny wzrost eksportu; 3. Silne zintegrowanie handlu z jednolitym rynkiem UE; 4. Nowoczesna infrastruktura B+R; 5. Silne więzy kooperacyjne z głównymi partnerami zagranicznymi; 6. Wysoki poziom dostosowania przedsiębiorstw do wymogów w zakresie ochrony środowiska – spełnienie wymogów BAT; 7. Znaczący udział kapitału zagranicznego pozwalający na implementację nowych modeli biznesowych i know-how; 8. Kreatywność i zdolność do szybkiego dostosowania się do potrzeb rynku; 9. Dostępność rozwiniętych rynków finansowych; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wysoki udział w produkcji dóbr o niskim stopniu przetworzenia i wartości dodanej; 2. Mało efektywna współpraca na linii przemysł – nauka; 3. Słaba rozpoznawalność polskich marek za granicą; 4. Słabe wewnętrzne powiązania kooperacyjne; 5. Wysoka emisyjność sektorów wynikająca ze struktury wytwarzania en. elektrycznej; 6. Niska wydajność pracy; 7. Niski poziom kapitałów własnych i trudności w pozyskiwaniu środków na finansowanie działalności przez MSP; 8. Zbyt niska reprezentatywność przedsiębiorców w organizacjach gospodarczych krajowych i międzynarodowych; 9. Pozycja przedsiębiorców wysoko uzależniona od integratorów.

cd. Tabeli 3

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wykorzystanie pełnego potencjału jednolitego rynku europejskiego i pozaeuropejskiego; 1. Odchodzenie od konkurencji cenowej w kierunku konkurowania jakością wyrobów (o wyższej wartości dodanej); 3. Dostęp do środków krajowych i unijnych w ramach nowej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020 i efektywne ich wykorzystanie; 4. Wykorzystywanie klastrów i innych form organizacyjnych do podniesienia poziomu innowacyjności wyrobów; 5. Dopasowanie systemu edukacji zawodowej do potrzeb rynku pracy i rozwój nowych umiejętności; 6. Tworzenie poziomych i pionowych powiązań kooperacyjnych przedsiębiorstw; 2. Rozwój infrastruktury wspomagającej przemysł i wymianę handlową; 3. Wykorzystywanie atutów położenia regionalnego dla dalszego rozwoju inwestycji zagranicznych w Polsce; 4. Ukierunkowanie polityki unijnej na re-industrializację gospodarek i wzrost zatrudnienia; 10. Wzrost produktywności; 11. Uwzględnienie kwestii zrównoważonego rozwoju w prowadzonej działalności gospodarczej; 5. Prowadzenie działalności biznesowej w oparciu o strategię krótko- i długoterminowe; 13. TTIP[1] - liberalizacja handlu oraz pobudzenie wzrostu gospodarczego; 14. Wejście do strefy euro. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niestabilna sytuacja w Europie Środkowo-Wschodniej; 2. Przewlekłe postępowania w sądach gospodarczych i zbyt małe korzystanie z arbitrażu gospodarczego; 3. Wzrost kosztów wytwarzania wyrobów związanych z restrykcyjnymi regulacjami środowiskowymi, w tym klimatycznymi UE w porównaniu z wymaganiami obowiązującymi w krajach poza UE; 4. Niedostosowanie systemu edukacji zawodowej do potrzeb przemysłu i trendów rozwojowych; 5. Odływ wykwalifikowanej kadry za granicę; 6. Nieuczciwa konkurencja ze strony producentów z niektórych innych krajów; 7. Możliwość znacznego wzrostu cen energii; 8. Niska efektywność zamówień publicznych; 9. Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej oraz niski poziom wynagrodzeń; 10. Tendencje protekcyjnistyczne i utrudnienia w dostępie do rynków zewnętrznych; 11. Niestabilne otoczenie legislacyjne i fiskalne; 12. Niska skłonność do oszczędzania; 13. Wahania kursu walutowego; 14. TTIP-osłabienie pozycji konkurencyjnej przemysłu.

Źródło: Priorytety polityki przemysłowej 2015-2020+, z dnia 5 maja 2015 r.
<http://konsultacje.gov.pl/node/3692> dostęp 20.09.2016

Podsumowanie

Przemysł jest jednym z najważniejszych działów polskiej gospodarki. Dlatego też określenie celów i planu dla przemysłu w postaci polityki przemysłowej jest rzeczą strategiczną dla Polski. Analizując okres od 1945 r. do 2016 r. mamy do

czynienia nie tylko z tzw. dekadą Gierka, ale niestety praktycznie co dekadę w Polsce formułowany był i jest nowy plan dla polskiego przemysłu. Ma to swoje wady i zalety. Zdecydowaną jest zaletą jest to że plany dostosowywane są do obecnych warunków panujących na światowym rynku. Natomiast wad takiego postępowania jest więcej. Nie ma zachowanej ciągłości podejmowanych decyzji, niektóre gałęzie przemysłu w jednych latach są doinwestowywane by w kolejnych inwestycje w nie były bliskie zeru, co prowadzi do sytuacji w, której pieniądze z prowadzonych w nie inwestycje są bezpowrotnie tracone.

Odnosząc się do wyżej przedstawionej analizy SWOT, Polska ma problem z relacją pomiędzy polityką przemysłową horyzontalną, a polityką sektorową. Na początku XXI wieku koncentrowano się na polityce horyzontalnej, co było między innymi związane z wejściem Polski do Unii Europejskiej. Według tego założenia wszystkie przedsiębiorstwa miały być traktowane równo. Dziś natomiast polskiej gospodarce potrzebna jest polityka sektorowa, która wpływałaby na rozwój konkretnych gałęzi przemysłu czy przedsiębiorstw. Taka polityka realizowana była wśród największych azjatyckich potentatów krajowych w zakresie przemysłu i przyniosła wymierne skutki.

Polski przemysł był tworzony od nowa po 1945 r., niestety można rzec, że upadł wraz z upadkiem Rzeczypospolitej Ludowej w wyniku popełnionych błędów transformacyjnych (nie zachowana została żadna ciągłość i panowało przekonanie, że wszystko co pochodzi z tamtego ustroju jest złe). Obecnie wprowadzane są nowe plany rozwoju przemysłu, które w wyniku zmniejszającej się opłacalności produkcji w Chinach, przy odpowiednim przygotowaniu i dopilnowaniu przyniosą rodzimemu przemysłowi sukces w skali światowej.

Bibliografia

1. Begg D., Fischer S., Dornbusch R., *Ekonomia - Mikroekonomia*, PWN, Warszawa 2014.
2. Czerwińska W., *Polityka Przemysłowa*, Raport nr 107, Biuro Studiów i Ekspertyz, Warszawa 1998.
3. Dziurok A., Gałęzowski M., Kamiński Ł., Musiał F. (2010), *Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918-1989*, IPN 2010.
4. Karpiński A., *PRL a uprzemysłowienie i urbanizacja Polski*, [w:] W. Żółtkowski (red.), *Zrozumieć PRL*, Muza S.A, Warszawa 2012.
5. Karpiński A., Paradysz S., Soroka P., Żółtkowski W., *Od uprzemysłowienia w PRL do deindustrializacji kraju*, Muza S.A, Warszawa 2015.
6. Karpiński A., Paradysz S., Soroka P., Żółtkowski W., *Jak powstawały i upadały zakłady przemysłowe w Polsce*, Muza S.A, Warszawa 2013.
7. Kosztowniak A., *Polityka przemysłowa*, [w:] A. Kosztowniak, M. Sobol, *Współczesna polityka gospodarcza*, CeDeWu, Warszawa 2016.

8. Kowalik T., Kozłowski P., Karpiński A., Łaski K., Paradysz S., *Dwudziestolecie polskich przemian. Konserwatywna modernizacja*, INE PAN, Warszawa 2011.
9. Lipowski A., *Polityka przemysłowa*, Gospodarka Narodowa, nr 5, 1991.
10. Orłowski W., *W pogoni za straconym czasem. Wzrost gospodarczy w Europie Środkowo-Wschodniej 1950-2030*, PWE 2010.
11. Praca zbiorowa, *Raport o stanie państwa i jego naprawy*, Polskie Lobby Przemysłowe im. E. Kwiatkowskiego, Warszawa 2005.
12. Preambuła konstytucji PRL, z dnia 22 lipca 1952 r. "(...) rola kierownicza należy do klasy robotniczej jako przodującej klasy społeczeństwa (...)".
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 1950 r. w sprawie zmiany granic miasta Krakowa (Dz. U. z 1950 r. Nr 57, poz. 508).
13. Smaga M., *Polityka przemysłowa*, [w:] T. Włudyka (red.), *Polityka gospodarcza*, Oficyna Wolter Kluwer business, Warszawa 2007.
15. Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 29 listopada 1947 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Prezesem Centralnego Urzędu Planowania o utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą „Powszechna Domy Towarowe” (M.P. z 1948 r. Nr 7, poz. 35).

Wykaz stron internetowych

1. Dudek A., *Wzrost i upadek drugiej polski - jaka naprawdę była dekada Edwarda Gierka?*, http://historia.wp.pl/title,Wzlot-i-upadek-drugiej-Polski-jaka-naprawde-byla-dekada-Edwarda-Gierka,wid,16275615,wiadomosc.html?ticaid=117dd7&_ticrsn=3, dostęp 01.09.2016
2. Bielecki J., *Bez fabryk nie ma bogactwa: Nowa rewolucja przemysłowa*, <http://forsal.pl/artykuly/675795,bez-fabryk-nie-ma-bogactwa-nowa-rewolucja-przemyslowa.html>, dostęp 12.09.2016
3. Czekajewski J., *O upadku przemysłu w PRL i USA*,
4. <http://www.dziennik.com/publicystyka/artykul/o-upadku-przemyslu-w-prl-i-usa>, dostęp 06.09.2016
5. Pytko K., *Dekada Gierka - Chudy finał tłustej dekady*, <http://historia.focus.pl/polska/dekada-gierka-chudy-final-tlustej-dekady-1522> dostęp 01.09.2016
6. KN, *Jak rozwijała się polska gospodarka przez ostatnie 150 lat*, <http://forsal.pl/artykuly/732064,skb-polski-historyczne-rozwoj-gospodarki-przez-150-lat.html>, dostęp 01.10.2016
7. Nowak K., *Polska po 1989r. doświadczyła katastrofy przemysłowej. Czy możemy odbudować nasz potencjał?*, <http://forsal.pl/artykuly/888899,soroka-polska-po-1989-r-doswiadczyła-katastrofy-przemyslowej-musimy-odbudowac-nasz-potencjal.html>, dostęp 06.09.2016

8. Ministerstwo Gospodarki, *Priorytety Polityki Przemysłowej 2015-2020+*, <http://konsultacje.gov.pl/node/3692>, dostęp 05.09.2016
9. Podstawy rozwoju polskiej gospodarki, Ministerstwo Gospodarki, <https://www.mr.gov.pl>, dostęp 06.09.2016
10. S. Radzięta, Jakie były zarobki w dawnej Polsce?, <http://wynagrodzenia.pl/informacje-prasowe/jakie-byly-zarobki-w-dawnej-polsce>, dostęp 01.10.2016
11. Średnia wartość pensji brutto, Bank Danych Lokalnych, <https://bdl.stat.gov.pl/BDL>, dostęp 20.09.2016

INDUSTRIAL POLICY AND INDUSTRY IN POLAND IN THE POLISH PEOPLE'S REPUBLIC AND III OF THE REPUBLIC

Summary

The article gives an overview of industrial policy. Types and capabilities of its activity, in theory and in practice, are shown on the example of the industrial policy implemented in Poland since 1945, as well as in relation to the latest industrial plans such as "Industrial Policy 2015-2020 +" or so-called "Plan Morawiecki". The period of PRL, systemic and economic transformation, the Polish accession to the European Union and the latest industrial policy plans are discussed.

The author indicates strengths and weaknesses of the industry and the impact of economic policies on urbanization during the Polish communist era. As a result of thorough analysis the conclusions on the state of industry in Poland are drawn.

Industry has had a great impact on the development and urbanization of our country which contributed to the significant demographic changes and as a result number of people living in rural areas decreased significantly in favor of the city. The 90s of XX century brought irreversible consequences in our economy which is experienced to this day. Polish accession to the European Union has opened our market to other countries; export increased significantly, giving tangible support to Polish companies.

In conclusion, the author analyzes the current situation of industrial policy in Poland, describes the restructuring plans and potential to improve the quality of industry, introduced in 2015 and 2016.